

Allehelgen

Dem, der var før os



Titelblad i en tysk salmebog fra 1700-tallet.

Vi ser »den store hvide flok«, som i himlen lovpriser lammet (symbol på Kristus) - sådan som der fortælles om det i Johannes Åbenbaring. Brorson digter om »den store hvide flok« i den salme, som hører næsten fast til ved allehelgensgudstjenester i Danmark. Tegneren vil fortælle at lovsangen ikke kun findes i himlen. »Skiltet« forneden, som hele verden hviler på, er et citat fra bibelen (Sl. 8). Det siger at Gud har skabt sig en lovsang i den spædes mund - altså i de små, skrøbelige menneskers munde. Og vi ser hvordan Guds og det himmelske lys breder sig over hele jorden, og lovsangen svarer. Vekselvirkningen mellem menneskelivet og det himmelske var vigtigt for en digter som netop Brorson: »I himlen de leve, på jorden dog gå« skriver han et andet sted om de muligvis »svage« kristne, som »dog verden forsvare« - de forsvarer og passer på verden netop ved at huske det himmelske. (DDS 646)

I Danmark har Allehelgen især været en en mindedag for de døde. Oprindelig fejrede man på Allehelgens dag - den 1. november - de særlige vidner, det vil sige fromme mennesker gennem kirkens historie, som undertiden endda havde givet deres liv for at vidne og fortælle om kristendommen. I 844 blev den vedtaget som en helligdag, der samlede en række forskellige helgeners dage i én, »alle martyrs dag«.

Det at fejre eller mindes dem, som har givet et særlig stærkt udtryk for deres tro, er altså en vigtig del. Den 2. november er det alle sjælesdag, hvor vi mindes de døde i al almindelighed og særlig ens egne døde. I den almindelige bevidsthed er de to dage mere eller mindre smeltet sammen. Danske traditioner med lystænding på gravene og særlige gudstjenester allehelgenssøndag med læsning af navnene på årets døde afspejler ønsket om at mindes de døde - at de var »lysbærere« - måske for de nærmeste, måske for kirken, måske for samfundet.

Den amerikanske Halloween er slået igennem - kommercielt. Med en del pjat-gru. Men græskarmanden er udtryk for tro på, at det nytter at tænde lys overfor mørke og død.



Den store hvide flok vi se
som tusind bjerge fuld af sne,
med skov omkring
af palmeving,
for tronen; hvo er de?
Det er den helteskare, som
af hin den store trængsel kom
og har sig to't
i Lammets blod
til Himlens helligdom!
Der holder de nu kirkegang
med uophørlig jubelklang
i høje kor,
hvor Gud han bor
blandt alle engles sang.
H. A. Brorson (1765)

Derefter så jeg, og se, der var en stor skare, som ingen kunne tælle, af alle folkeslag og stammer, folk og tungemål; de stod foran tronen og foran Lammet, klædt i hvide klæder og med palmegrene i hænderne. Åb. 7,13

Forbilleder Martin Luther afskaffede ikke »helgener« i betydningen vidner og forbilleder. I den Augsburgske Bekendelse, som stadig gælder for kirken, hedder det: »Vi kan mindes de hellige, for at vi skal efterligne deres tro og gode gerninger...«, men Luther afviser at man kan påkalde og bede til dem.



Hvem ringer klokkerne for?

Godsejeren John Donne ligger engang syg og han hører i nærheden en kirkeklokke ringe - og han skriver:

Måske er han, som klokken ringer for så syg, at han ikke ved at den ringer for ham. Og måske tror jeg, at jeg selv er meget mere rask end jeg er, - men de som er omkring mig og ser min tilstand, har sørget for at den ringer for mig, og jeg ved det ikke... Kirken er universel, det samme er alle dens handlinger: Alt hvad den gør, vedrører alle. Når den døber et barn, vedrører den handling mig, for det barn bliver derigennem forbundet med med hele kirkens legeme - det legeme, som jeg også er en del af.

Intet menneske er en ø

Og når den begraver et menneske vedrører den handling mig. Intet menneske er en ø ganske for sig selv. Ethvert menneske er et stykke af kontinentet, af fastlandet. Hvis en

Kirkeklokken

I nogle sogne er det stadig sådan, at klokken i kirken ringer nogle minutter kl. 11 på hverdage. Det betyder at et menneske i sognet er død. En smuk skik. Man får mulighed for lige at stoppe op og tænke: Hvem ringer klokken mon for?



jordklump skylles bort af havet, så mindskes Europa, lige så vel som var det et helt forbjerg, eller dine venners gods, eller dit eget. Ethvert menneskes død mindsker mig, fordi jeg har del i hele menneskeheden. Og derfor, send aldrig bud for at få at vide, hvem klokkerne ringer for, for de ringer for dig. Meditations 1624



1) Hvilken dato er det Allehelgens dag?

2) Hvem mindes man på Allehelgens dag?

3) Hvornår er det Alle Sjæles dag?

4) Hvem mindes man på Alle Sjæles dag?

5) De to dage er slået sammen på én dag i Danmark. Hvad hedder den søndag?

6) Hvad vil det sige at »bære lys« for andre mennesker? Kan du beskrive det eller nævne eksempler?

.....
.....
.....

7) Hvad mener Luther, vi kan bruge »helgener« til?

.....

8) Hvis du skulle finde et menneske - som nu er død - som kunne være forbillede, hvem skulle det være og hvorfor? (Skriv eventuelt på bagsiden)

9) Hvem er lammet billede på? (Skriv også hvorfor lammet bruges som billede, hvis du véd det)

.....
.....

10) Hvem er »den store hvide flok« - i salmen og på billedet?

.....

11) Hvad gør den store hvide flok?

12) Hvilken virkning på jorden har lovsangen i himlen - i følge billedet?

.....

13) Hvad betyder det »at leve i himmelen« og alligevel »gå på jorden« [Eventuelt til samtale - eller hvis du har et bud, skriv her]:

.....
.....

14) Når John Donne skriver »klokkerne ringer for dig« - hvad mener han?

.....
.....
.....

15) Hvad betyder ordene »Intet menneske er en ø?«

.....
.....



Læsearket kan bruges udelukkende til grundlag for samtale - men samtalen kan støttes af opgavearket.

Sp. 1-5 er blot spørgsmål til de faktuelle oplysninger på arket.

Sp. 6 fordrer til mere selvstændig tænkning.

At være/bære lys kan udbygges med læsning af 2. tekstrække til Allehelgen »I er verdens lys« og med en samtale om, hvad Jesus mener med ordene. DDS 752, Morgenstund har guld i mund bliver så pludselig mulig Allehelgenssalm.

Helgener/forbilleder

Sp. 7-8 Man kan diskutere, hvordan og hvornår et menneske kan være et forbillede - om der er nulevende, som fungerer som forbilleder - om de fortjener det! - . Man skal næppe vente meget bevidsthed og viden om mennesker, der nu er døde - men så er der afsats til at fortælle. Er der helte / troshelte?

Måske kan man sammenholde med Saligprisningerne (1. tekstrækkes prædiketekst). Hvem priser Jesus salige?

Den store hvide flok

Det er oplagt at synge salmen. Fortælle om baggrunden for billedsproget i Johannes Åbenbaring. Og så eventuelt bruge det afbillede titelblad til at beskrive den forståelse af forholdet mellem det himmelske og det jordiske, som prægede pietismen og dermed også Brorson.

Teksten til »titelblad til tysk salmebog« er nyskrevet - men er stadig vanskelig at læse og forstå på egen hånd. Man kan fortolke billedet på arket - eventuelt kan man printe billedet på cd'en på en over-head transparent - og vise den til fælles »anskuelse«. [Faneblad »titel« > »Titelkobberet til Geistreiches Gesangbuch - eller temagruppe Kirkens historie efter reformationen].

Lammet som symbol

Sp. 9 Lammet som symbol er selvfølgelig i kristendommen et så vigtigt symbol, at det kan fortjene en helt særskilt behandling. Billedet henter betydning dels fra det gammeltestamentlige offer- og påskelam (2. Mos. 12,2ff), dels fra brug af det tavst lidende lam som billede på Herrens lidende tjener (Es. 53,7). Hverken i GT eller i senjødedommen bruges lammet som billede på Messias - med mindre man mener at Den lidende tjener allerede i GT er en messiasskikkelse. Jesus bruger ikke billedet selv. Men i Johannesevangeliet bruger Johs. Døber billedet (Joh. 1,29). Paulus bruger det (1. Kor. 5,7) - »vores påskelam er slagtet, det er Kristus« - . I Apg. 8,32 forkynder Filip evangeliet om Kristus ud fra ordene om Herrens lidende tjener for den etiopiske hofmand. I Johannes Åbenbaring bliver lammet både billede på den lidende og sejrende Kristus (fx Åb. 5,12 / 14,10).

Intet menneske er en ø

Det er et af de mest markante tekststykker i den europæiske kultur. Mange (men måske ikke konfirmander/elever på 7-8 klassetrin) kender både vendingerne »Intet menneske er en ø« og »Hvem ringer klokkerne for?«, - den sidste blev titelen på Ernest Hemingways store roman fra den spanske borgerkrig.

Der er tale om en stærk modsigelse af den individualisering, som præger vores kultur. Teksten kan blive anledning til samtale om dette - og om hvordan kirkens og kristne menneskers rolle skal være overfor individualisering. Er det at huske det himmelske også at huske og få fodfæste for fællesskab mellem mennesker i deres jordiske liv? Kan det for eksempel stemme overens med saligprisningerne og andet i Jesu lære? Det er oplagt at saligprisningerne også har siden med: salige er de, der stifter fred. Og den tætte forbindelse mellem kærlighed til næsten og kærlighed til Gud (Det dobbelte kærlighedsbud, Mt. 22,34-40) understreger sammenhængen mellem forholdet til Gud og forholdet til medmennesket.

Husk: IT-Mediaconsult printer gerne overheads ud fra materialet. Send en mail. Pris 100 kr for den første - dernæst 20 kr pr. stk i samme arbejdsgang/forsendelse. Pris ex. moms)

